

Mikenska kultura je propadla v 12. stol p.n.š
Uničili so jo prišleki s severa Dorci. Sledila
so jim še Eolci, Jonci in druga grška plemena.

V tem času plemna prevzamejo skupno ime Heleni (dežela HELADA).

V 8. stol. p.n.š. nastajajo prve grške mestne države. Grki so jih imenovali POLIS.

Kaj je bilo značilno za grški polis? (učb. str 40)

Za polise je bilo značilno:

- bili so **samostojne mestne države**,
- sestavljalo jih je mesto in bližnja podeželska okolica,
- med seboj so bili večkrat v vojni.

Najpomembnejši polisi: Atene, Šparta, Argos,
Korint, Milet, Tebe ...

Kako se je delila družba v antični Grčiji? (tab. učb. str. 41)

ARISTOKRACIJA (plemstvo)	DEMOS (ljudstvo)	SUŽNJI
Svobodni	Svobodni	Nesvobodni
Bogati	Bogati in revni	Lahko so imeli premoženje, nekateri so si pridobili celo veliko bogastvo.
Odločali so o upravljanju polisa	Sodelovali v upravljanju polisa, vendar ne v vseh polisih	Bili so lastnina svojih gospodarjev
Lastniki zemlje	Obrtniki, trgovci, uradniki, umetniki, kmetje ...	Delavci brez pravic

Za prevlado v grškem svetu sta se vseskozi borila dva grška polisa, Sparta in Atene

SPARTA in značilnosti špartanske družbe

Sparta je ležala na polotoku Peloponez, v pokrajini Lakonija.

Družba se je delila na:

- plemstvo (aristokracija) ali spartiate
- svobodne državljane (perioiki), kmetje ali obrtniki, ki plačujejo davke vendar nimajo nobene pravice odločanja
- zaslužjeni potomci prvotnih prebivalcev (heloti), to je bil najštevilčnejši družbeni razred

Državo je vodila skupina najvplivnejših spartiatov. Takšno ureditev, kjer odloča le nekaj ljudi, ki izvira iz vrst najbogatejšega plemstva imenujemo ARISTOKRACIJA

Cilj špartanske vzgoje je bil pridobiti, izuriti čim boljše vojake!

Življenje spartijskih otrok so nadzirali že od rojstva: bolehe ali pohabljeni otroke so vrgli v prepad. Dečki so do sedmega leta živeli pri svojih starših, nato pa je zanje poskrbela država. Nastanili so jih v **vojaških zavodih - gimnazijah**, kjer so jih v skromnih razmerah vzgojili v vzdržljive in krute vojake. Špartanski mladeniči so običajno bili goli in bosi, imeli so le ogrinjala, ki so jim podnevi služila kot obleka, ponoči pa kot odeja. V znak poguma so nosili dolge lase. V gimnazijah, kjer je bil poudarek na vzgoji vojaških veščin, so se učili tudi osnov branja, pisanja in glasbe. Telo in značaj so jim utrjevali z lakoto, naporji, pomanjkanjem in z načrtnim pretepanjem, ki so ga morali prenašati molče. V osemnajstem letu so mladeniči postali spartiati, z enaindvajsetim pa vojščaki, ki so morali ostati v vojaškem taboru do tridesetega leta. Vojaška obveznost je trajala od 20 do 60 leta.

Starejši spartiati so pripravili **lov na helote (kriptije)**, v katerem so morali mladi spartiati uloviti in umoriti bežeče helote.

Kaj sklepaš is spartanskih odgovorov?

Ko so nekoč kralja Likurga vprašali, kako daleč segajo meje Šparte, je zavithtel kopje in jim odvrnil: '**Tako daleč, kolikor seže tole!**'

Nekoč je nekdo Likurga vprašal, kaj so prinesli njegovi zakoni Šparti. Likurg je odvrnil: '**Zaničevanje lagodja!**'

Ko je nek kralj želel osvojiti Šparto, je Špartancem zagrozil z napovedjo: '**Če zmagam v tej vojni, boste za zmeraj sužnji!**' Špartanci so mu odgovorili z eno besedo: '**Če!**'

Špartanske žene so svojim možem pred odhodom v boj pogosto rekly: '**Vrni se s ščitom ali na njem!**'

Pred bitko pri Termopilah je prišel pred Špartance tračanski glasnik, ki je zatrdil, da imajo Perzijci toliko vojakov, da bodo s puščicami zatamnili nebo. Nek Špartanec mu je odvrnil: 'Se bomo vsaj v senci borili!'

Kdo so bili spartiati?

Zavezniki Šparte so nekega dne očitali špartanskemu kralju Agesilasu II (444-360 p.n.š.), zakaj je s sabo privedel tako malo vojščakov. Agesilas je posedel Špartance na eno stran in zaveznike na drugo stran. Nato je začel klicati ljudi posameznih poklicov (tesarje, kovače, lončarje...). Kmalu so bili med zavezniki praktično vsi na nogah, medtem ko so vsi Špartanci sedeli. Ko je Agesilas videl, da skoraj nihče od zaveznikov ne sedi, je zaklical: '**Vidite, koliko vojščakov sem pripeljal jaz in koliko vi!**'

Spartiatom je bilo prepovedano učenje in izvajanje kakršnih koli delovnih opravil – to so prepustili perioikom in helotom. Njihova naloga je bilo **vladanje in bojevanje**.

Spartanci so predstavljali najmočnejšo kopensko vojaško silo v stari Grčiji!

ATENE in značilnosti razvoja atenske družbe.

Atene ležijo na polotoku Atika.

Državo naj bi ustanovilo 12 rodov, ki jih je združil junak Tezej.

V času Homerja (8. stol. pn.š.) je državi vladal kralj, ki mu je pomagal aristokratski svet (AREOPAG)

Kasneje (7.stol. p.n.š.) kralja odstavijo in državi vlada devet uradnikov (arhontov) iz vrst plemstva.

V začetku gospodarstvo temelji na poljedelstvu in živinoreji, kasneje pa na obrti, trgovini, pomorstvu in rudarstvu.

Atene izvažajo predvsem olivno olje in lončenino, ki je slovela po umetniških poslikavah. Kaj meniš zakaj je bil izvoz žita strogo prepovedan?

Tekač na olimpijskih igrah (vaza iz 6. st. p. n. š.)

Atene so bile najmočnejša trgovska in vojaška pomorska sila stare Grčije!

Razvoj in značilnosti antične demokracije v Atenah

Se še spomniš, v čigavih rokah je oblast in moč odločanja v Atenah?

V prvem obdobju vladajo kralji (monarhija), sledilo mu je vladavina vodilnih plemiških družin na čeli s svetom imenovanim AREOPAG, ter dostojanstveniki ARHONTI (v preprostem prevodu vladarji).

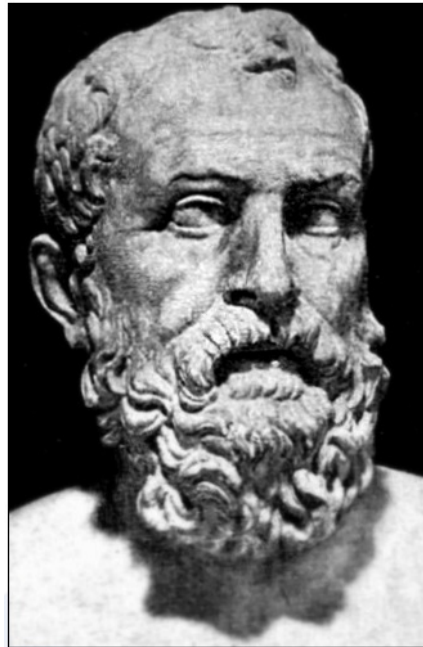
V 7. stoletja pr.n.š. v Atenah veljajo zakoni, ki jih je zapisal Drakon.

Bili so razvpiti po svoji strogosti, saj so za večino prekrškov predvidevali smrtno kazen!

V 6. stoletju pr. n.š. je postal spor med vladajočo aristokracijo in ljudstvom nevzdržen.

S pomočjo besedila v učbeniku (str. 45, 1.odstavek) ugotovi, kdo je bil v najtežjem položaju.

Areopag pooblasti arhonta Solona, da skuša rešiti gospodarske in politične težave države.

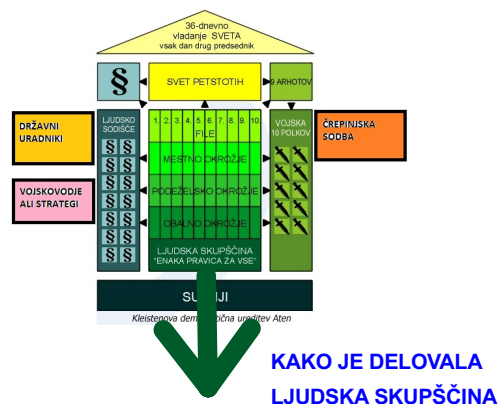
Solon (640 - 560 pr.n.št.)

Solon je pričel izvajati reforme. Poišči jih v učbeniku (str. 45, 3. odstavek).

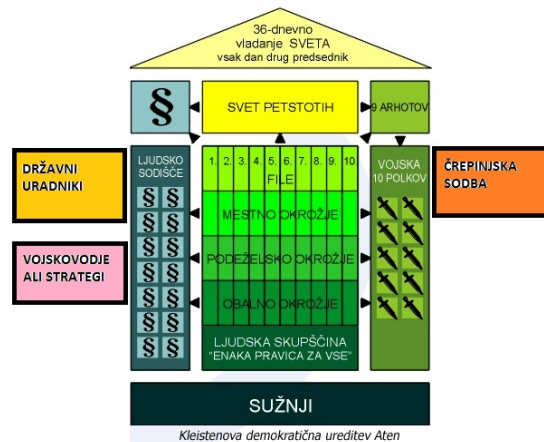
Katere reforme se nanašajo na gospodarstvo in katere na vodenje države?

**Reforme v času državnika Klejstena
(umrl je po letu 507 pr. n. š.).**

**Možnost za sodelovanje in odločanje
pri vodenju države so dobili vsi svobodni
državljeni Aten. Razvijati se je pričela antična
demokracija.**

- sprejema zakone in odloča o vseh najpomembnejših zadevah v državi
 - pravico odločanja imajo vsi moški polnoletni (20 let) državljani Aten, teh je bilo približno 30 000, ženske, tujci in sužnji te pravice nimajo
 - skupščina se je sestajala najmanj vsakih devet dni na Pniksu (gič ob Akropoli) ali na mestnem trgu (agori)
 - dnevni red je predlagal in pripravljala svet petstotih
 - zborovanje, ki se ga je udeležilo običajno najmanj 6000 ljudi, se je začelo zgodaj zjutraj z molitvijo in žrtvovanjem prašiča
 - sledile so rasprave o zalogah žita, obrambnih zadevah in pravnih vprašanjih
- Ob vsakem vprašanju je uradni glasnik vprašal skupščino: "Kdo želi govoriti"?
- Razprave so bile časovno omejene (klepsidra), pri prepričevanju so veliko vlogo običajno odigrali spretni govorniki.
- predlogi novih zakonov
 - glasovanje je potekalo z dvigom rok, sprejeta je bila rešitev za katero je glasovala večina
 - odločitve skupščine so zabeležili in objavili

VLOGA IN DELOVANJE SVETA PETSTOTIH

Člani:

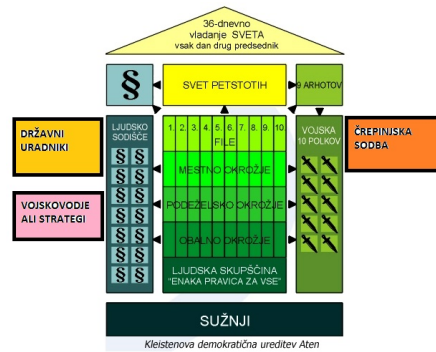
- tisti, ki plačujejo nadpovprečno visoke davke, torej bogatejši državljani, ki pa so morali pridobiti soglasje okrožja (dema) v katerem so živeli

Vloga:

- pripravlja dnevni red zasedanja skupščine
- prelaga zakone in skrbi za izvajanje sklepov sprejetih na skupščini
- predsednik sveta predseduje zasedanju skupščine

ČAS SLUŽBOVANJA ČLANA SVETA

- po eno leto, največkrat dvakrat v življenju
- vendar ne dve leti zapored

Državni uradniki:

- urejajo državne zadeve na področju gradenj, trgovine, mornarice, stikov z zavezniki
- stari morajo biti vsaj 30 let, na istem uradniškem položaju so lahko le 2x v življenju,
- glede na pomen in zahtevnost službe so bili voljeni ali žrebani
- službe so bile plačane

VOJSKOVODJE ALI STRATEGI

- bili so imenovani, dokončno jih je potrdila skupščina
- ni bilo omejitev glede vnovičnega imenovanja

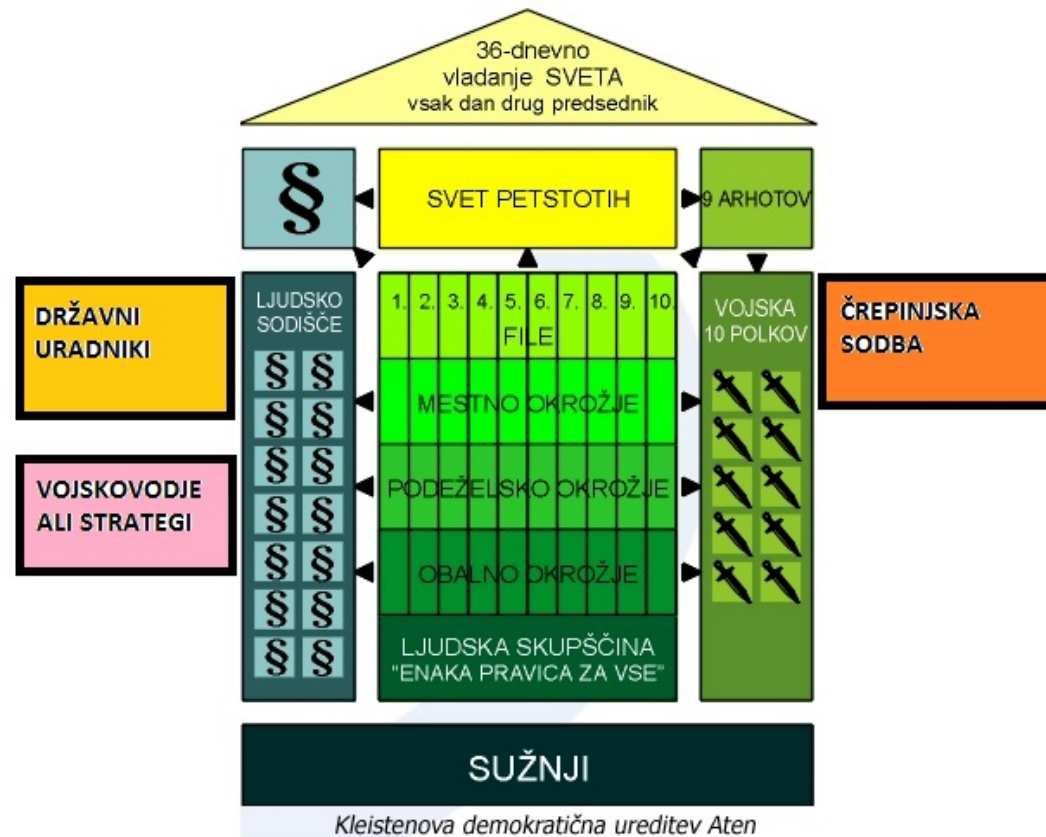
Atenski državnik in strateg
PERIKLEJ

ČREPINJSKA SODBA (ostrakizem)

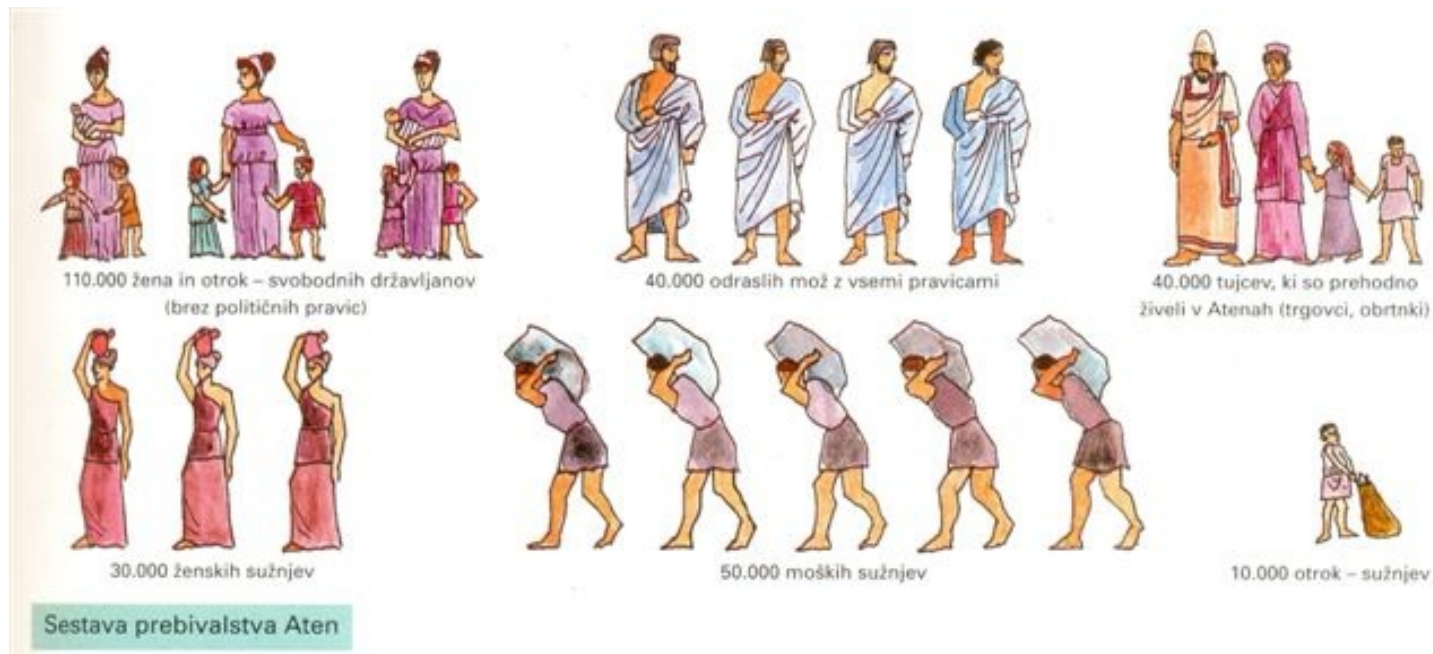
Kako onemogočiti politika, ki je ali naj bi postal nevaren za demokracijo?

- vsako leto decembra je bila skupščina vprašana, če želi to leto izvesti ostrakizem
- če je glasovala za, potem so februarja ali marca naslednje leto izvedli ostrakizem
- vsi, ki so hoteli glasovati so vstopali v posebej ograjen prostor na agori in tam vpraskali na črepinjo ime osebe, za katero so hoteli, da bi bila odstranjena iz države in to oddali kot svoj glas
- črepinje so nato prešteli in če jih je bilo vsaj 6000, so jih razvrstili po imenih ter osebo, ki je bila na njih največkrat imenovana obsodili na "črepinjsko sodbo"
- imenovani je moral v roku desetih dni za deset let zapustiti Atiko in oditi v izgnanstvo
- dosedanji viri kažejo, da je bilo v celotni zgodovini Aten nekaj več kot deset izgonov

Vrhovno sodišče je tvoril areopag.

Ljudska skupščina je z žrebom določila 600 članov porotnega sodišča, ki je odločalo o pritožbah proti uradnikom.

S pomočjo skice ugotovi in grafično prikaži kolikšen delež prebivalcev Aten je lahko sodeloval v atenski demokraciji.